

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДІАГНОСТИКИ ВТРАТ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЇХ ПОДОЛАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Розробник: О.М. Петрук

УКРАЇНСЬКА МОВА

Писемне мовлення

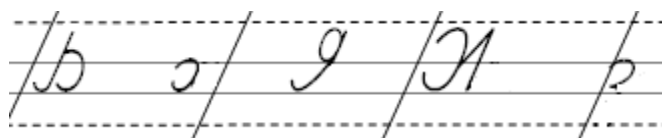
1 клас

Навичка письма рукописних малих і великих літер алфавіту

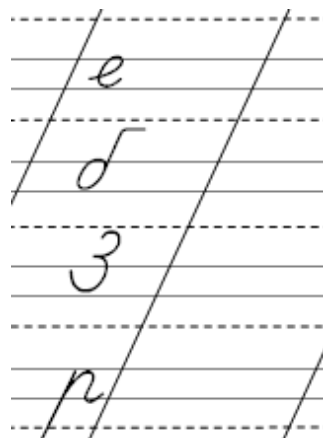
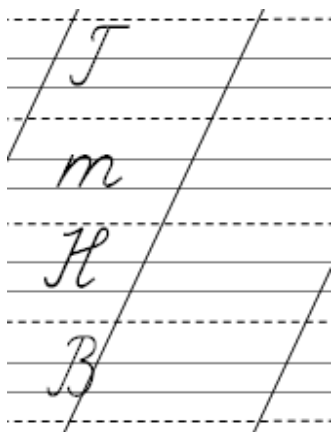
1. З'єднай лінією відповідні друковані й рукописні букви.

К		Ш	
Ч		П	
Г		М	
У		Т	

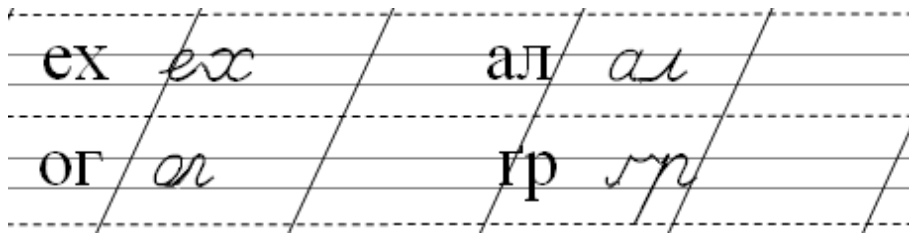
2. Допиши елементи літер.

3. До кожної букви допиши її пару – велику або малу літеру.

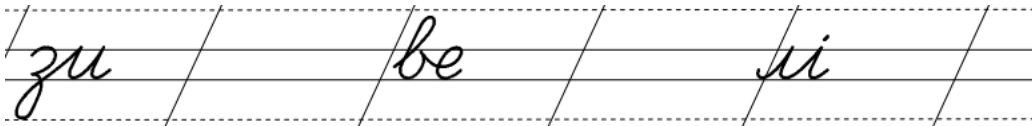
4. З'єднай букви правильно.

5. Допиши слова – назви іграшок.

6. Допиши слова – назви пір року.

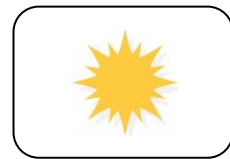
7. Запиши слова – назви малюнків.

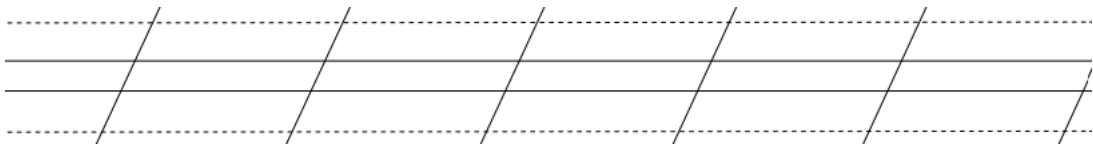
ланпе

кетбу

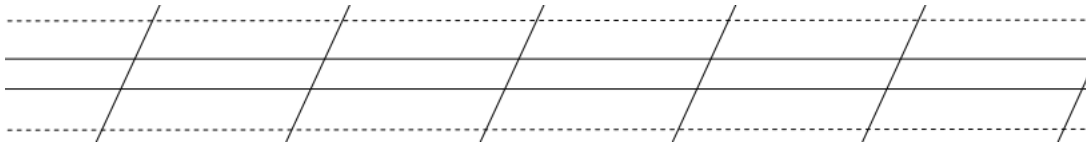

різка

8. Запиши речення правильно.

сашко малює. Море

Рекомендації у випадку неправильного виконання завдань:

1 – актуалізувати знання про звуки та їх позначення буквами (друкованими й рукописними), повправлятися у розрізненні друкованих і рукописних букв;

2, 4 – повправлятися в написанні елементів букв, способів їх поєднання, букв і міжбуквених з'єднань;

3 – повправлятися в написанні великих і малих букв;

5, 6 – активізувати словниковий запас, повправлятися в доборі тематичних груп слів та їх написанні;

7 – повправлятися у відновленні деформованих слів, співвідношенні зображення зі звучанням відповідних слів і їх написанням;

8 – актуалізувати знання про вживання великої літери та про вживання розділових знаків у кінці речень.

☑ Уміння списувати слова і речення із друкованого й рукописного тексту

1. Спиши речення.

Мама Захара – кухар, а
тато – хірург.

2. Спиши речення.

смакний йогурт
У Сорії розцвіли фіалки.
цирк / піца

3. Запиши слова рукописними буквами.

г+у+д+з+и+к

в+у+л+и+ц+я

п+л+а+н+ш+е+т

ж+о+в+т+и+й

4. Утвори і запиши «нові» слова.

баран ба

купка по

муха ра

Blank handwriting lines for practicing the words from the previous step.

5. Прочитай. Випиши слова, що називають тебе.

Донька, тато, онук, брат, онучка, пасажир, син, школярка, сестра, учень.

Blank handwriting lines for practicing the words from the previous step.

6. Запиши текст, замість малюнків додаючи слова.

Літній день. На небі світить . По доріжці йде . За ним біжить .

Blank handwriting lines for practicing the text from the previous step.

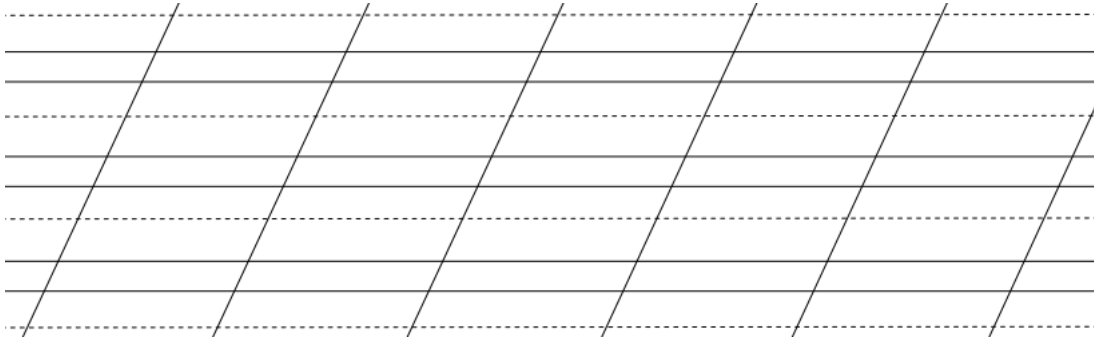
7. Запиши речення, в яких йдеться про те, що роблять діти.

У кімнаті Маринка і Євген. Діти малюють фарбами. Маринка малює кошеня, а Євген – синє море. Бабусі сподобалися малюнки дітей.

Blank handwriting lines for practicing the sentence from the previous step.

8. Спиши текст, додаючи потрібні слова.

У тебе є ім'я. І у твоєї Батьківщини теж є ім'я. І ти знаєш, що вона зветься _____ . Її столиця – _____ . А найбільша річка – _____ .

Рекомендації у випадку неправильного виконання завдань:

- 1 – повправлятися у вмінні списувати речення з рукописного зразка;*
- 2 – актуалізувати знання про речення, повправлятися у розрізненні речень і окремих слів, розпізнаванні речень за графічними орієнтирами;*
- 3, 4 – повправлятися в експериментуванні зі словами (складанні слів шляхом перестановки, додавання або вилучення окремих букв / складів тощо), у списуванні слів з друкованого зразка;*
- 5, 6 – актуалізувати знання про номінативну функцію слова, повправлятися у списуванні слів з друкованого зразка;*
- 7 – повправлятися у знаходженні в тексті певної інформації та у списуванні речень з друкованого зразка;*
- 8 – повправлятися в доповненні речень, списуванні речень із друкованого зразка.*

☑ Уміння писати під диктування

Тексти для запису під диктування

До лісу прийшли діти. У лісі тихо. Тільки дерева гомонять між собою. І бджоли гудуть над квітами.

Дідусь Максимка знає багато цікавих історій. А хлопчик полюбляє їх слухати. Дідусь і Максимко справжні друзі.

Дощ відшумів. У небі з'явилася райдуга. Діти чекали цієї миті. Вони вибігли на вулицю. Усім було весело.

У п'ятницю була гарна погода. У парку гуляли люди. Біля фонтана гралися діти. На клумбах цвіли квіти. Птахи співали свої пісні.

Зимовий ранок. З неба падає пухнастий сніг. Уся вулиця в білих заметах. Дерева вкриті інеєм. Тільки ялинки зеленіють.

Хазяйнує в лісі зима. Заховала маленьку ялинку у сніг. А вона визирає зеленою гілочкою. Бо цікаво ялинці, що відбувається навколо.

Пірнула Марійка під воду. А там диво! Тварини й рослини незвичайні. І такі різнокольорові! Чарівний казковий світ побачила Марійка на морському дні.

Виросла на лузі ромашка. Прийшло спекотне літо. Квітка похилила голову від спраги. Неподалік дзюрчав струмочок. Він напоїв суху землю. І ромашка посміхнулася.

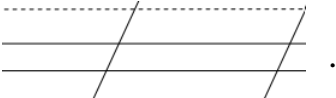
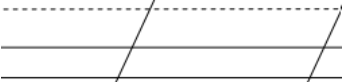
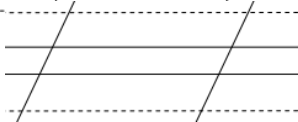
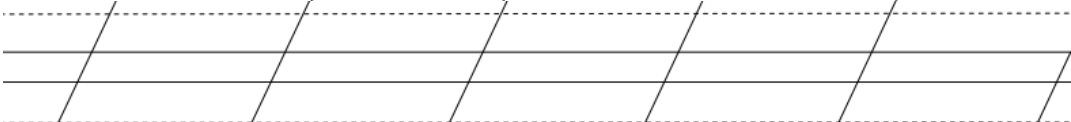
Рекомендації у випадку неправильного виконання завдань:

1-8 – повправлятися у вмінні писати під диктування, актуалізувати знання й повправлятися в дотриманні вивчених правил вживання великої літери, способів позначення м'якості приголосних звуків на письмі, у використанні відповідних розділових знаків у кінці речень тощо.

2 клас

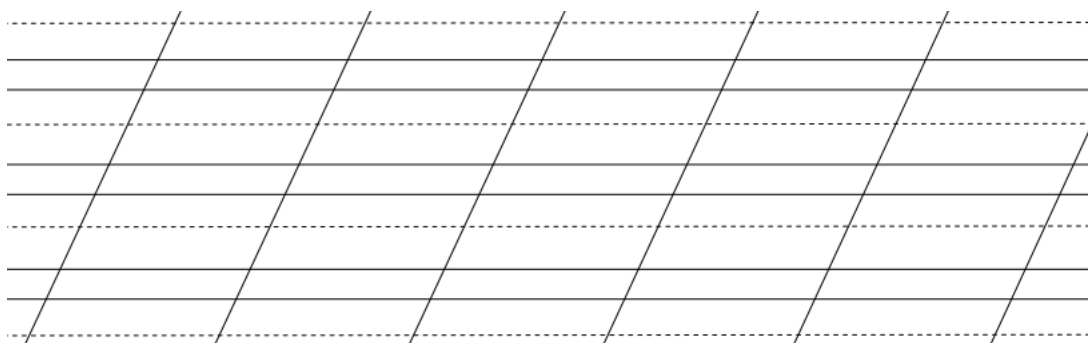
☑ Уміння складати й записувати прості тексти

1. Доповни й запиши текст.

В Артемка день народження. Йому подарували .
Хлопчик дуже . Він давно мріяв

2. Склади речення. Запиши текст.

У, свято, Зіни, бабусі. Гостей, неї, у, багато. Дочка, Луцька, приїхала, з.
Полтави, брат, із, завітав. Родина, у, Зіни, велика, бабусі.

3. Познач, у якому порядку потрібно розташувати речення, щоб вийшов текст.
Добери й запиши заголовок до нього.

-
- Наш клас ходив на прогулянку до парку.
 - Гарно в парку восени.
 - Був чудовий осінній день.
 - Дерева одягнули золоте вбрання.

4. Дай відповіді на запитання – запиши текст.

Хто на малюнку?
Як звати хлопчика?
Хто в нього є?
Що вони роблять?
Який у них настрій?

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a slanted left margin line.

5. Склади й запиши текст, використовуючи наведені слова.

Завітала, прийшла, пора, красива, чарівна, барвисте, строкате, різнобарвне, листя, вбрання, зграї, збираються, вирій.

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a slanted left margin line.

6. Склади текст за наведеними початком і кінцівкою.

Був сонячний день, я пішов на прогулянку в парк.

Handwriting practice lines consisting of five sets of horizontal lines with a dashed midline and a slanted left margin line.

Я замилувався малюнком дівчинки. Він був чудовий!

7. Поміркуй, як могла закінчитися пригода котика. Склади й запиши розповідь за малюнками. Добери заголовок.

Handwriting practice lines consisting of four rows of horizontal lines with dashed midlines and vertical slanted lines forming a grid.

8. Склади й запиши текст на одну з тем.

Моя улюблена пора року.

Найщасливіший день.

Спогади про зимові (літні) канікули.

Мій друг / Моя подруга.

Як здійснилося моє бажання.

Мандрівка, яку я запам'ятаю.

Що для мене відпочинок?

Як я навчився(-лася) плавати (кататися на ковзанах, ...).

Handwriting practice lines consisting of four rows of horizontal lines with dashed midlines and vertical slanted lines forming a grid.

Рекомендації у випадку неправильного виконання завдань:

1 – повправлятися в доповненні незавершених речень;

2 – актуалізувати знання про речення, повправлятися у складанні речень з наведених слів;

3 – повправлятися у відновленні деформованого тексту;

4 – повправлятися складати текст, записуючи відповіді на запитання;

5-7 – повправлятися у складанні тексту з опорою на дидактичні матеріали (опорні слова, наведені початок і кінцівку тексту, малюнок, серію малюнків тощо);

8 – актуалізувати знання про текст, заголовок, будову тексту; повправлятися у складанні тексту на задану тему.

© Відділ початкової освіти імені О.Я. Савченко Інституту педагогіки НАПН України

© Петрук О.М.

☑ Уміння вдосконалювати написане, виправляти недоліки письма

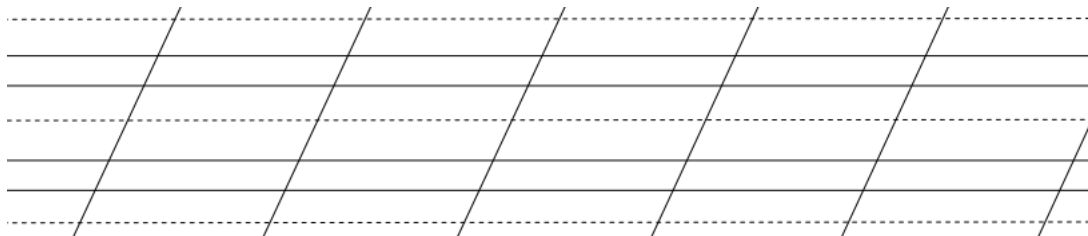
1. Прочитай текст. Підкресли, які речення не відповідають заголовку.

Кіт-невдаха

На гілці клена спав кіт. Кіт – корисна тварина. Коло нього сіла пташка. Кіт помітив її та як стрибне! Він ловить мишей. Хотів схопити пташку, а вона – пурх і полетіла. Кіт не втримався на гілці та впав у калюжу.

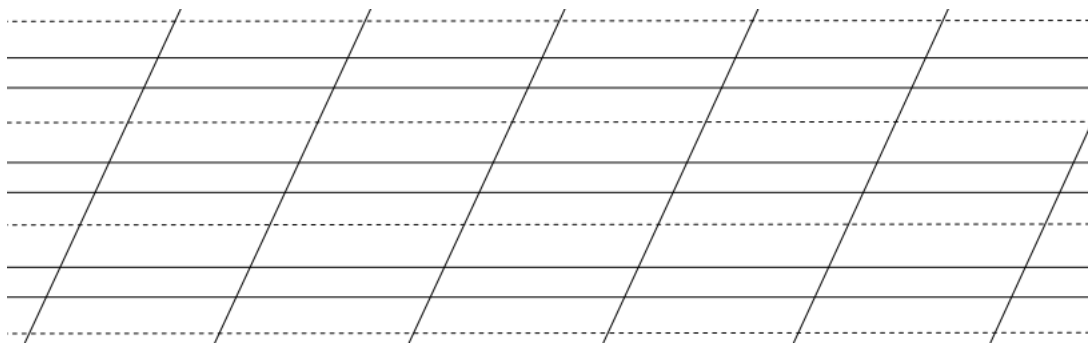
2. Прочитай. Підкресли недоліки в тексті. Добери й запиши 3-5 слів, які допоможуть удосконалити текст.

Я дружу з Мариною. Марина прийшла у наш клас після Нового року. Разом з Мариною ми ходимо в кіно. А в суботу Марина запросила мене на день народження.

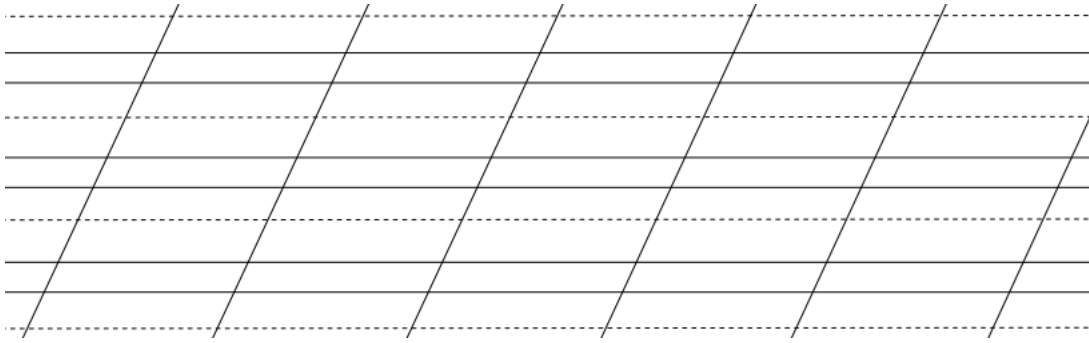
3. Прочитай текст, виправ недоліки. Запиши вдосконалений текст.

Влітку ми відпочивали на Дніпрі. Дніпро велика й могутня річка. Дніпро протікає через кілька держав. У Дніпро впадає багато річок. На берегах Дніпра розташовані найбільші міста України.

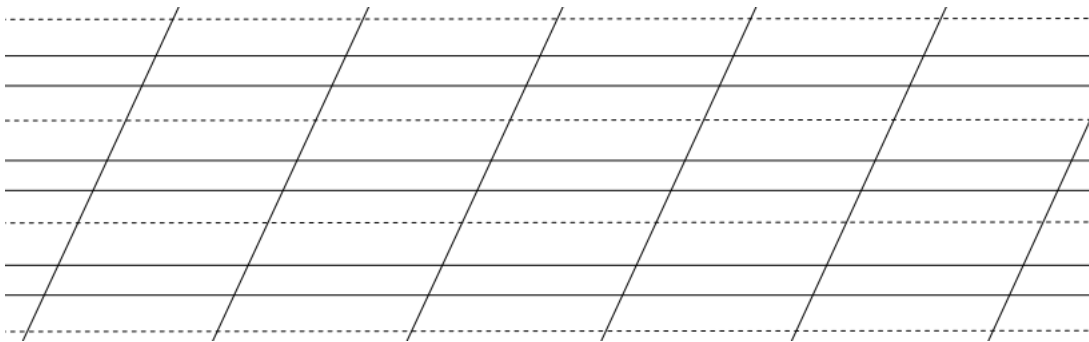
4. Прочитай текст, виправ недоліки. Запиши вдосконалений текст.

Це було восени Хлопці пішли в ліс Як гарно в лісі? а скільки пташок сидить на деревах! Чого це вони до купи злетілись. птахи зібрались летіти у вирій.

5. Доповни речення найбільш вдалими словами з дужок. Запиши вдосконалений текст.

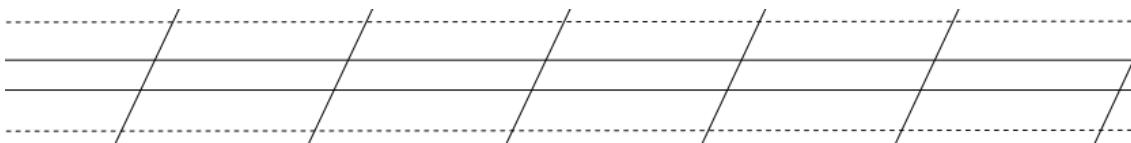
Землю зігріває (блискуче, променисте, спекотне) сонечко. Лід на річці стає (тонкий, прозорий, худий). По дорогах біжать (веселі, радісні, втішні) струмки. З (теплих, нехолодних, південних) країв повертаються птахи.

6. Прочитай. Якої частини тексту не вистачає? _____ Допиши її.

Моя улюблена іграшка – зайчик Мартин.

Він біленький, з довгими, піднятими угору вушками. У зайчика маленький чорний носик-гудзик і такі ж оченята. А ще Мартин – дуже м'якенький.

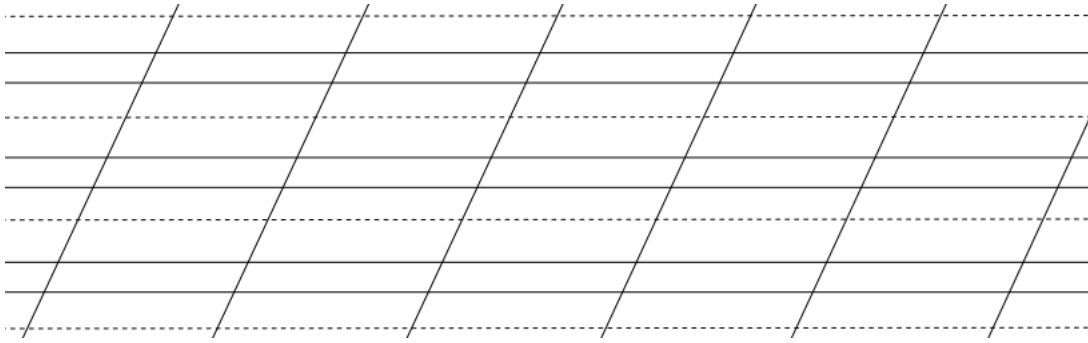

7. Прочитай. Обведи частину тексту, в якій є невідповідності? Зміни її і запиши новий варіант.

Я вийшов на залите сонячним промінням подвір'я.

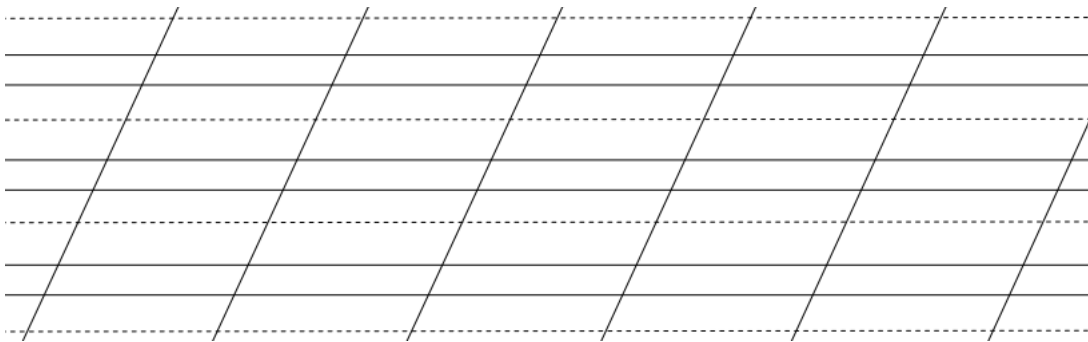
Важкі чорні хмари пливли по небу. Сердитий вітер гойдав гілля дерев. Голівки квіток танцювали від його суворого подиху.

Був чудовий літній день.

8. Прочитай текст, виправ недоліки. Запиши вдосконалений текст.

Біля нашої школи є затишний сквер. У центрі дзвіроче невеликий фонтан. Від нього пролягають доріжки до майданчиків, квітників, кафе. У сквері люблять відпочивати дорослі й діти. Ми там проводимо змагання, катаємось на роликах і велосипедах, граємо в м'яча.

Рекомендації у випадку неправильного виконання завдань:

- 1 – поправлятися у виявленні речень, що не відповідають темі тексту;*
- 2, 3 – поправлятися в доборі контекстуальних синонімів для уникнення повторів у тексті;*
- 4 – актуалізувати знання про речення, різі за метою висловлювання, поправлятися у розстановці розділових знаків у кінці речень; актуалізувати знання про вживання великої літери;*
- 5 – розкрити поняття про лексичну сполучуваність слів (без вживання терміна), поправлятися в доборі влучних слів для утворення словосполучень;*
- 6 – актуалізувати знання про будову тексту;*
- 7 – поправлятися в доборі й доречному вживанні слів різних лексичних груп відповідно до змісту тексту;*
- 8 – повторити правопис слів з апострофом, буквосполученнями ьо, дз, дж, правила позначення м'якості приголосних на письмі, написання службових слів тощо.*

☑ Уміння писати під диктування

Тексти для запису під диктування

Небо синє. Жовте жито. Яблука червоні. Вода у Дніпрі фіолетова. А як з'явиться веселка, то в ній усі ці кольори є. От яка багата веселка! Вона з Дніпра воду набирає.

Чи бували ви в дитячій бібліотеці? Рівними рядами вишикувалися казки, словники, енциклопедії, книги про природу, подорожі, пригоди. Який чудовий світ дитячої книги!

Оберегайте природу. Вона дає людині їжу, одяг, житло. Природа прикрашає наше життя. З яким задоволенням ми слухаємо пісню солов'я, дзюрчання струмка, милуємося красою лісу в кожному пору року.

Пізно ввечері на небі ніби загораються яскраві лампочки. Це зірки. Людям часто подобалося дивитися на нічне зоряне небо. Їхня уява малювала фігури людей, різних тварин і навіть риб. Так з'явилися назви сузір'їв.

Розпочався вересень – перший місяць осені. Дні стали коротшими. Сонце рідко з'являється на небі. Часто йдуть дощі. Відлітають у вирій птахи. На деревах почали жовтіти листочки. З кожним днем їх більше. Поступово осінь вступає в свої права.

Дерева і кущі поспішають прибратися до свята весни. Зеленіє молода травичка. З'явилися перші фіалки. Понад річкою синіють незабудки. Зацвіла запашна суниця. Уже білими хмаринками вкрилася черемшина. Пливе від неї солодкий медовий запах у високе небо. Пташиний хор заповнив травневий ліс.

Люди навчилися перетворювати енергію води та вітру в електричну. А для полегшення свого життя й побуту створили холодильники, електричні плити та чайники, телевізори, іншу побутову техніку. Навіть великі відстані не перешкода для спілкування людей. Адже для цього винайдено телефон. Сучасні винаходи полегшують працю людини, роблять життя цікавішим і кращим.

Київ – столиця України. Це красиве місто стоїть на берегах річки Дніпро. Головна вулиця Києва – Хрещатик. Місто засноване трьома братами – Києм, Щеком і Хоривом. На честь братів названо гори Щекавиця та Хорєвиця. У центрі

міста протікає річка Либідь, яка названа на честь їхньої сестри. Київ гостинно зустрічає туристів із різних країн.

Рекомендації у випадку неправильного виконання завдань:

1-8 – повправлятися у вмінні писати під диктування, актуалізувати знання й повправлятися в дотриманні вивчених правил вживання великої літери, способів позначення м'якості приголосних звуків на письмі, написання слів з апострофом, буквосполученнями ьо, йо, дж, дз, у використанні відповідних розділових знаків у кінці речення тощо.

© Відділ початкової освіти імені О.Я. Савченко Інституту педагогіки НАПН України
© Петрук О.М.

3 клас

Уміння створювати писемні висловлювання з опорою на дидактичний матеріал

1. Доповни й запиши текст.

Букет квітів поставили _____. В кімнаті стало _____ і _____. Квіти _____ наше життя. Квітами вітають зі всіма радісними _____ в житті. Щасливий той, хто любить _____ та _____ їх.

2. Пошир речення другорядними членами. Запиши текст.

Родина зібралася. Мама шиє. Батько готує. Донька допомагає. Дідусь дивиться. Проводити час разом.

3. Прочитай слова. Поміркуй, який текст можна скласти із наведеними словами. Добери до нього найбільш влучний заголовок. Запиши заголовок і текст.

Любити, читати, діти, бібліотека, книжки, багато, обрала, взяв, пригоди, казки.

- ① Моя улюблена книжка. ② У бібліотеці. ③ Зустріч у бібліотеці

4. До неведених слів добери й запиши близькі за значенням. Поміркуй, на яку тему можна скласти текст із цих слів. Запиши 3-4 речення.

Райдуга – _____, барва – _____, злива – _____, красива – _____.

5. Дай відповіді на питання – запиши розповідь про свого друга / подругу.

1. Як його / її звати?
2. Скільки йому / їй років?
3. Чим він / вона захоплюється?
4. Як ви проводите разом час?
5. Чому ти вважаєш його / її другом / подругою?

6. Прочитай зачин тексту. Продовж текст: напиши про свій улюблений урок.

Мій улюблений урок

Якось ми з приятелями говорили про школу, навчання й уроки. Виявилось, що в нас різні уподобання. Комусь подобається фізкультура, а комусь – інформатика.

А я завжди чекаю на урок _____

7. Склади текст за змістом малюнка і планом. Добери заголовок. Запиши заголовок і текст.

План

1. У дідуся свято.
2. Сім'я вітає іменинника.
3. Подарунки дідусеві.
4. Щирі побажання від онучки.
5. Щасливий дідусь.

8. Склади й запиши розповідь за малюнками. Добери заголовок.

-
-
-
-
- Рекомендації у випадку неправильного виконання завдань:*
- 1 – повправлятися в доповненні незавершених речень у тексті;*
 - 2 – повправлятися в поширенні речень другорядними членами;*
 - 3 – повправлятися у складанні тексту за опорними словами та доборі заголовка, що відповідає темі;*
 - 4 – актуалізувати знання про слова різних лексичних груп, повправлятися в умінні добирати синоніми, антоніми;*
 - 5 – повправлятися складати текст, записуючи відповіді на запитання;*
 - 6-8 – повправлятися у складанні тексту за наведеним початком / кінцівкою, малюнком, планом, серією малюнків тощо; повправлятися добирати заголовок до тексту.*

☑ Уміння самостійно створювати писемні висловлювання про свої думки, враження, спостереження

1. Склади й запиши текст на одну з тем.

Моє захоплення (хобі).

За що варто полюбити осінь.

Найвеселіша пригода.

Мій улюблений урок.

Якби я був чарівником (була чарівницею).

Свято, на яке я завжди чекаю.

Подорож, про яку я мрію.

Цю книжку варто прочитати!

Рекомендації у випадку неправильного виконання завдання:

1 – актуалізувати знання про текст, заголовок, будову тексту; повправлятися у складанні тексту на задану тему.

☑ Уміння вдосконалювати написане, виправляти недоліки письма

1. Прочитай. Закресли зайві речення. Добери і запиши заголовок до тексту.

Надворі негода. Третій день дме холодний вітер. Кружляє по алеї опале листя. Яскраво світить пекуче сонце. Ось стоїть сумна берізка. Незабаром вітер зірве з неї останнє листя. Співають весело солов'ї. Відлітають у вирій перелітні птахи.

2. Прочитай. Підкресли недоліки в тексті. Чи відповідає заголовок його змісту? Добери й запиши влучний заголовок та 3-5 слів, які допоможуть удосконалити текст.

Турботи осені

За моїм вікном осінь. Осінь прийшла в багряному і золотому вбранні. Чарівним пензлем розмалювала осінь все навколо. А потім затанцювала осінь з вітром серед саду – і посипались під ноги різнобарвні листочки.

3. Прочитай. Обери речення для вдосконалення тексту. Вкажи місце (⊕), де його потрібно розмістити.

Смачні груші

○ Вирішили Дениско та Олег грушами поласувати. ○ А вони високо на дереві висять – не дістати.

○ Олег став його підсаджувати.

○ Угорі погрозово гули бджоли. ○ Та хлоп'ята не злякалися.

○ Невдовзі вони ласували смачними медовими грушами. ○

○ Груші були схожі на жовті лампочки.

○ Обидва хлопці навчалися у третьому класі.

○ Дениско скинув піджак і поліз на грушу.

4. Прочитай. Доповни текст. Добери і запиши заголовок.

Це _____ звірятко живе в лісі. У нього _____ вуха,
_____ хвіст. Передні лапи _____, а задні –
_____. Шубка у звірка влітку _____, а взимку –
_____. Морква і капуста – улюблені ласощі тварини. А взимку й ...
кора йому смакує. _____ всього боїться!

5. Прочитай і підкресли недоліки в тексті. З наведених слів і словосполучень
обери найбільш влучні, щоб удосконалити текст. Запиши новий варіант тексту.

У Києві та Київській області сьогодні сіреньке небо, все заволочене
серпанком. Часом невеликий дощ. Віє слабкий вітерець. Температура вдень 16
градусів тепла.

Припікає й поливає, мінлива хмарність, хоч око виколи, вогкий холодок, собаку
не виженеш, туман, вітер слабкий.

6. Прочитай текст. Підкресли недоліки, виправ їх. Запиши вдосконалений текст.

У неділю у бабусі галини ювілей усі готують. Їй сюрпризи й подарунки
Юрко малює малюнок. мама з тіткою Настею готують святковий торт. А дідусь
подарує тюльпани. Ось і свято? Маленька Тоня першою підбігла до бабусі! й
обняла її

7. Прочитай текст. Який недолік у цього тексту? Виправ його.

Це родина Юрчуків – Миколка, Іринка, тато й мама. Вони на прогулянці в
центрі міста.

Біля кав'ярні Юрчуки зустріли клоуна. Він запросив родину до цирку. Тато купив квитки на циркову виставу.

Це справжня казка! Спочатку цап вивіз на арену цуциків.

8. Прочитай текст, виправ недоліки. Запиши вдосконалений текст.

На ма*данчику біля будинку багато діте*. С*огодні тут з*явився новий хлопчик. Це Дем*янку. У н*го в*руках прозора куля, а в ній – хом*як. Діти підбігли до*хлопця знай*омитися. Дем*янку ро*повів, що його обов*язок щодня виносити хом*яка на прогулянку.

Рекомендації у випадку неправильного виконання завдань:

1 – повправлятися у виявленні речень, що не відповідають темі тексту, а також у доборі заголовка до тексту;

2 – повправлятися в доборі заголовка до тексту та контекстуальних синонімів для уникнення повторів у тексті;

3 – повправлятися у доповненні тексту наведеними реченнями;

4 – повправлятися у відновленні тексту та доборі заголовка до нього;

5 – повправлятися в доборі влучних слів відповідно до мети висловлювання;

6 – актуалізувати знання про речення, різні за метою висловлювання, повправлятися у встановленні меж речень, розстановці розділових знаків у кінці речень; актуалізувати знання про вживання великої літери;

7 – актуалізувати знання про будову тексту; повправлятися у дописуванні частин тексту;

8 – повправлятися у правописі слів з апострофом, буквосполученнями ьо, дз, дж, ненаголошеними голосними, розрізненні й написанні службових слів і префіксів тощо.

4 клас

Уміння створювати писемні висловлювання, короткі письмові повідомлення

1. Склади й запиши текст на одну з тем.

Це був чудовий день!

Мій домашній улюбленець.

Як я готуюся до Нового року...

Як я проявляю свою турботу про рідних.

Традиції моєї родини.

До якої книжки я хотів би (хотіла б) потрапити.

Гаджети у моєму житті: користь чи шкода.

Ким я мрію стати.

Рекомендації у випадку неправильного виконання завдання:

1 – актуалізувати знання про текст, заголовок, тему, будову тексту; повправлятися у складанні тексту на задану тему.

Уміння розпізнавати, добирати й доречно вживати слова різних лексичних груп у текстах

1. Прочитай. Установи відповідність.

людина іде	падає
сніг іде	сідає
урок іде	пересувається
літак іде на посадку	триває

2. Прочитай текст. Підкресли й познач фрази, які мають таке значення:

- ① заходило сонце ② було тихо ③ смеркало

Надходив вечір. Сонце готувало собі вогняну постіль. А вітер заснув ще раніше. Жоден листочок не ворухився. У ліс заповзали сутінки. Вони огортали дерева, кущі, затуляли оченята птахам і звірятам.

3. Прочитай текст. Добери й запиши влучні слова.

Уранці до будинку підлетіла (група, зграя, гурт) _____ горобців. Вони сіли на кущ і голосно (щебетали, співали, цвірінькали) _____. А потім (побачили, угледіли, зауважили) _____ під вікном годівничку. Птахи (спурхнули, знялися, злетіли) _____ з куща й мерщій туди. Тепер (птахи, горобці, пернаті друзі) _____ навідуються до нас щодня.

4. Заміни підкреслені слова антонімами й запиши новий текст.

Важкі чорні хмари пливли по небу. Сердитий вітер гойдав гілля дерев. Листя сумно тріпотіло від вітру. Був холодний день.

5. Прочитай текст. Продовж речення.

«Солодкі» слова – які вони? Чи часто ти промовляєш такі слова до своїх рідних? Заплющ на мить очі й подумай, що ти скажеш їм сьогодні, прийшовши додому.

Солодкі слова – це _____
Гіркі слова – це _____

6. Прочитай вірш. Поясни значення дієслова, що повторюється.

Плаче жовтий ліс листками,
плаче хмаронька дощем.
Зайчєня малє без мами
плачє біднє під кущєм.

- ① _____
② _____
③ _____

7. Прочитай і доповни речення.

Ось-ось викотиться з-за обрію сонце, мовби _____
По небу пливуть хмарки, ніби _____
Роси падають на квіти і виблискують, як _____
Вода в озері прозора, немов _____

8. Прочитай, доповнюючи речення. Запиши дібрані слова.

Гамірно сьогодні на вуличці, що веде до школи. З самого ранку діти _____ на уроки. Ось _____ наввипередки друзі Михасик і Денис. За ними _____ подружки Софійка та Марта. Позаду малюків поважно _____ старшокласники.

Рекомендації у випадку неправильного виконання завдання:

1 – повправлятися у встановленні відповідності між багатозначним словом і різними його значеннями;

2 – повправлятися у знаходженні в тексті сполучень слів, вжитих у переносному значенні;

3 – розкрити поняття про лексичну сполучуваність слів (без вживання терміна), повправлятися в доборі влучних слів відповідно до змісту речень;

4 – продемонструвати роль слів різних лексичних груп у тексті, повправлятися у доборі синонімів, антонімів, багатозначних слів тощо;

5 – повправлятися у тлумаченні сполучень слів, вжитих у переносному значенні;

6 – повправлятися у тлумаченні багатозначних слів;

7, 8 – повправлятися у вживанні слів різних лексичних груп у тексті для досягнення відповідної мети.

Уміння редагувати тексти

1. Прочитай текст. З наведених варіантів обери влучний заголовок до тексту.

Мальви з давні-давен були улюбленими квітами українців. Їх високі стебла з рожевими, пурпуровими, білими квітами прикрашають майже кожен сад, бо ці квіти народжені для краси й радості. Але вони ростуть не лише на обійсті, а й край дорого. Вийшли вони за двір і квітнуть, радіючи, що милують око, що звеселяють душу своєю красою.

Мальви не лише красиві, але й помічні. Відвар з цих квітів використовують при лікуванні нежитю, ангіни. А з їх пелюсток добувають фарбу, яку використовують для кондитерських виробів.

- Помічні квіти
- Улюблені квіти українців
- Мальви – красиві й корисні квіти

2. Прочитай текст. Підкресли недоліки в тексті. Добери й запиши заголовок та вдосконалений текст.

На заході України розкинулися Карпати. Найвища вершина Карпат – Говерла. На схилах Карпат поміж лісів простягаються полонини. На полонинах пасуться отари овець. У Карпатах багато гірських джерел та річок. У самому серці Карпат розташоване озеро Синевир.

3. Прочитай текст. Підкресли, які речення не відповідають темі тексту?

Заєць – не боягуз

Про боягузливу людину кажуть: «боїться, як заєць», «заяча душа». Насправді заєць не такий боягуз, як про це говорять. На наших полях, у лісах та узліссях живе заєць-русак. Він має сірувато-буре забарвлення. Якщо він бачить, що собака прив'язана на ланцюгу або просто сита і лінива, то спокійно займається своїми заячими справами поряд зі смертельною небезпекою. А від

людей він тікає лише тоді, коли вони зовсім близько. Інколи заєць може дати відкоша ворогу. Задні лапи в нього такі сильні, що ними він може й покалічити нападника. Саме час заборонити полювання на зайця-русака.

4. Прочитай текст. Підкресли недоліки, виправ їх. Запиши вдосконалений текст.

писанки

У всьому світі відомі українські. Писанки вони беруть початок від давніх вірувань? На яйце наносили орнамент! І це вже було не просте яйце, а свята писанка її розписували тільки в доброму настрої писанка – Це символ вічного життя, добра і сонця

5. Прочитай текст. Підкресли слова, які вжито невдало. Заміни їх більш влучними – запиши вдосконалений текст.

Тривав ясний зимовий день. На подвір'ї діти створювали сніговика. У всіх був несумний настрій. Бабуся поклікала дітей до будівлі. Вона пригощала дітей нехолодним чаєм і добрими пиріжками. Вони демонстрували бабусі фото зі сніговиком.

6. Прочитай. Який недолік у тексті, котрий склала дівчинка? Поміркую, як його удосконалити. Запиши ту частину тексту, яку поліпшував(-ла).

Спокійна мелодія заповнювала кімнату Златки. Дівчинка стиха підспівувала, дивилася з вікна на вулицю і милувалася природою. А потім взяла папір, ручку і написала:

Був день. Світило сонце. Раптом подув вітер. Почався дощ. Та от сонце вийшло з-за хмар. І дерева, і гірські вершини, і будинки – усе довкола заграло фарбами.

7. Прочитай текст. Який недолік у цього тексту? Виправ його.

Максимко гарно малює.

До дня народження бабусі хлопчик намалював її портрет. Максимко дуже старався, і малюнок вийшов гарний. На ньому бабуся дуже на себе схожа.

8. Прочитай текст, виправ недоліки. Запиши вдосконалений текст.

Леся посадила кві*кові цибульки у гор*ик і поливала їх. Через деякий час із з*млі виткнулись з*лені листочки. А незабаром з*явилась і ст*блинка, на якій визначились цілими р*ядками пуп*янки. З кожним днем вони все більшали, і Леся чекала, коли пуп*янки ро*криються. Вона дуже хотіла, щоб до св*ята квіточки ро*квітли. Тоді їх можна буде по*ставити на св*ятковий стіл.

Рекомендації у випадку неправильного виконання завдань:

1 – повправлятися у доборі заголовка до тексту;

2 – повправлятися в доборі заголовка до тексту та контекстуальних синонімів для уникнення повторів у тексті;

3 – повправлятися у виявленні речень, що не відповідають темі тексту;

4 – повправлятися у встановленні меж речень, вживанні розділових знаків у кінці речень; актуалізувати знання про вживання великої літери;

5 – розкрити поняття про лексичну сполучуваність слів (без вживання терміна), повправлятися в доборі влучних слів відповідно до змісту речень;

6 – актуалізувати знання про вживання прикметників як засобу вираження мовлення;

7 – актуалізувати знання про будову тексту, повправлятися у знаходженні його структурних частин;

8 – повправлятися у правописі слів з апострофом, буквосполученнями ьо, дз, дж, ненаголошеними голосними, розрізненні й написанні службових слів і префіксів тощо.

© Відділ початкової освіти імені О.Я. Савченко Інституту педагогіки НАПН України
© Петрук О.М.